

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om stöd för hemvård av barn samt temporär ändring av lagen om stöd för hemvård av barn och 11 a § lagen om barndagvård

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om stöd för hemvård av barn ändras så att fortsatt utbetalning av partiellt stöd för hemvård skall möjliggöras från ingången av 1993 och stödet bli permanent. Vidare föreslås att lagen ändras så att den möjliggör att välja mellan stöd för hemvård av barn och en kommunal dagvårdsplats som enligt stadgandena skulle utvidgas med en åldersklass så att den gäller familjer

med barn under fyra år skjuts upp så att den införs vid ingången av augusti 1995 och inte vid ingången av 1993. Motsvarande ändring måste göras även i lagen om barndagvård.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1993 och avses bli behandlad i samband med den.

Ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 1993.

MOTIVERING

1. Nuläget

Partiellt stöd för vård i hemmet

Gällande lag om stöd för vård av barn i hemmet (24/85) är från 1985. Stadganden om partiellt stöd för vård i hemmet fogades till lagen genom en lag om ändring av lagen om stöd för vård av barn i hemmet (4/89), som trädde i kraft vid ingången av mars 1989 och gällde till utgången av samma år. Giltighetstiden för stadgandena om stödet har därefter dock årligen förlängts med ett år i sänder, senast till utgången av 1992.

Vid ingången av 1993 träder en ny lag om stöd för hemvård av barn (797/92) i kraft som ersätter gällande lag. Genom den nya lagen överfördes uppgifter i samband med verkställandet av stödet för hemvård av barn helt och hållet på folkpensionsanstalten. Vidare har vissa, främst tekniska ändringar gjorts i gällande stadganden om hemvårdsstödet. Lagen

innehåller inga stadganden om partiellt stöd för hemvård. I den allmänna motiveringen till regeringens proposition om lagen (RP 38/92 rd.) konstateras dock att beslut om att hålla stadgandena i kraft 1993 fattas vid fastställandet av budgeten för 1993.

Enligt gällande lag avses med partiellt stöd för vård i hemmet ekonomiskt stöd för en förälder eller en annan vårdnadshavare, som har ett barn under tre år och är anställd i ett tjänste- eller arbetsförhållande där arbetstiden på grund av vården av barnet i medeltal uppgår till högst 30 timmar i veckan. Stödet betalas inte om familjen på grund av anordnandet av vården av barnet är berättigad till tilläggsdelen till stödet för vård av barn i hemmet. Stödet betalas inte heller för den tid familjen har rätt till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63).

Det partiella stödet för vård i hemmet utgör 25 % av basdelen av stödet för vård av barn i

hemmet. Sedan ingången av 1992 uppgår det till 488 mk per kalendermånad. Stödet är skattepliktig inkomst.

Partiellt stöd för vård i hemmet har under åren 1989—1991 utbetalats som följer:

år	familjer i genomsnitt	kostnader mk
1989	1 609	7 378 000
1990	1 860	8 621 000
1991	1 941	10 098 000

År 1992 kommer uppskattningsvis i genomsnitt 1 950 familjer att omfattas av det partiella stödet och ca 11,4 milj. mk att utbetalas i stöd.

Rätten att välja mellan kommunal dagvård och stöd för vård av barn i hemmet

Lagen om stöd för vård av barn i hemmet trädde i enlighet med lagen om införande av denna lag (25/85) gradvis i kraft så att räknat från ingången av 1990 har alla föräldrar till eller andra vårdnadshavare för barn under tre år sedan föräldrapenningsperioden enligt sjukförsäkringslagen har löpt ut i enlighet med 1 § kunnat välja mellan stöd för vård av barn i hemmet och en kommunal dagvårdsplats för att ordna vården av barnet.

Samtidigt som lagen om stöd för vård av barn i hemmet gavs ändrades även lagen om barndagvård (36/73) så att valfriheten enligt 1 § lagen om stöd för vård av barn i hemmet tryggades genom att en ny 11 a §, som innehåller stadganden om ordnande av vården av barn under tre år, fogades till lagen. Enligt denna 11 a § och stadgandet om dess ikraftträdande har kommunen sedan ingången av 1990 haft till uppgift att sörja för att familjer med barn under tre år kan välja mellan kommunal dagvård och stöd för vård av barn i hemmet.

Lagen om stöd för vård av barn i hemmet ändrades genom en lag av den 5 april 1991 så att rätten att välja mellan stöd för vård av barn i hemmet och en kommunal dagvårdsplats utvidgades med en åldersklass till att även gälla familjer med barn som har fyllt tre år. Detta gjordes i syfte att vidareutveckla arrangemangen kring vården av barn. Enligt stadgandena skulle lagen träda i kraft vid ingången av 1993. Samtidigt ändrades även 11 a § lagen om barndagvård på motsvarande sätt.

I den nya lagen om stöd för hemvård av

barn, som träder i kraft vid ingången av 1993, ingår en 1 § som motsvarar den utvidgning av rätten att välja mellan stöd för vård av barn i hemmet och en kommunal dagvårdsplats som beskrivs ovan. Enligt stadgandet har sådana föräldrar till eller andra vårdnadshavare för barn under fyra år som inte väljer en kommunal dagvårdsplats för ordnandet av vården av barnet rätt till stöd för hemvård av barn för att kunna ordna vården på något annat sätt. Motsvarande stadgande togs genom en ändring av lagen om barndagvård in i 11 a § 2 mom. och träder enligt stadgandena i kraft vid ingången av 1993.

2. De föreslagna ändringarna

2.1. Lagen om stöd för hemvård av barn

Till 1 § i den nya lagen om stöd för hemvård av barn, som träder i kraft vid ingången av 1993, föreslås bli fogat ett nytt 2 mom. genom vilket utbetalningen av partiellt stöd för hemvård av barn alljämt möjliggörs räknat från ingången av 1993. Stadgandet motsvarar i sak 1 § 2 mom. i gällande lag. Syftet är att i överensstämmelse med det ursprungliga syftet med stödet ekonomiskt stöda sådana föräldrar till eller andra vårdnadshavare för barn under tre år som på grund av hemvården av barnet har förkortat eller förkortar sin arbetstid. Stadgandena om stödet skall tas permanent in i lagen.

I gällande lag om stöd för vård av barn i hemmet preciserades 1 § 1 mom. genom en lagändring som trädde i kraft vid ingången av 1990 så att endast familjer som är faktiskt bosatta i Finland har rätt till stödet för vård av barn i hemmet. Stödet betalas inte till utlandet. I samband med lagändringen fick stadgandet i 2 mom. om rätten till partiellt för hemvård ett annat innehåll än i 1 mom. till de delar det gällde förutsättningarna för betalning av stödet till utlandet. För undvikande av oklarheter och en oenhetlig praxis föreslås att det nya 2 mom. som nu föreslås bli fogat till 1 § preciseras i fråga om förutsättningarna för betalning av stödet till utlandet så att det formuleras så att innehållet blir det samma som i 1 mom. Preciseringsen kommer enligt bedömningar inte nämnvärt att förändra rådande praxis.

De stadganden om partiellt stöd för hemvård av barn som föreslås bli fogade till lagen

motsvarar i sak 7 a § i gällande lag. I den nya 11 a § föreslås dock i överensstämmelse med stadgandena om basdelen bli stadgat att stödet inte heller betalas för den tid särskild moderskapspenning enligt sjukförsäkringslagen utbetalas.

2.2. Lagen om temporär ändring av lagen om stöd för hemvård av barn

Av statsekonomiska skäl och med beaktande av kommunernas nuvarande dåliga ekonomi föreslås att stadgandet om val av vårdform i 1 § temporärt ändras så att ikraftträdandet av den utvidgning av rätten att välja mellan kommunal dagvård och stödet för hemvård av barn med en åldersklass som enligt stadgandena skulle träda i kraft vid ingången av 1993 och gälla föräldrar till och vårdnadshavare för barn under fyra år skjuts upp till den 1 augusti 1995. Valfriheten gäller sålunda alltjämt familjer med barn under tre år fram till utgången av juli 1995.

Motsvarande tekniska ändringar föreslås i 2 §, 8 § 1 mom. samt 14 § 2 mom.

2.3. Lagen om temporär ändring av 11 a § lagen om barndagvård

Stadgandet i 11 a § 2 mom. lagen om barndagvård gällande rätten att välja vårdform föreslås bli temporärt ändrat så att det motsvarar den temporära ändring som föreslås i lagen om stöd för hemvård av barn.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

År 1993 kommer det partiella hemvårdsstödet uppskattningsvis att omfatta i genomsnitt 2 000 familjer och ca 11,7 milj. mk att utbetalas i stöd, varav den kalkylerade statsandelen under moment 33.32.30 uppgår till ca 4 milj. mk (36 %).

Den utvidgning av rätten att välja mellan kommunal dagvård och stödet för hemvård av barn med en åldersklass som var planerad att träda i kraft vid ingången av 1993 och gälla alla barn under fyra år skulle 1993 enligt beräkningar omfatta i genomsnitt 15 000 nya familjer. De kostnader som utvidgningen av

stödet skulle åsamka kommunen skulle 1993 sålunda uppgå till ca 500 milj. mk, varav den kalkylerade statsandelen under moment 33.32.30 skulle utgöra ca 180 milj. mk. Motsvarande kostnadsinbesparing åstadkoms både inom kommunerna och staten om utvidgningen av valfriheten skjuts upp så att den träder i kraft först vid ingången av augusti 1995.

Utvidgningen av rätten att välja mellan kommunal dagvård och stödet för hemvård av barn till familjer med treåriga barn samt av rätten för familjer med barn under skolåldern till kommunal dagvård, som är avsedd att träda i kraft vid ingången av 1995, genomfördes utgående från regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 11 a och 31 §§ lagen om barndagvård samt lagen om stöd för hemvård av barn (RP 319/90 rd.). Enligt en uppskattning som framställts i motiveringen till regeringens proposition borde det under inverkan av den nya lagstiftningen under åren 1991—1995 ha inrättats i medeltal 7 500 nya dagvårdsplatser årligen. I slutet av 1989 fanns det sammanlagt 215 100 dagvårdsplatser.

Enligt en utredning som social- och hälsostyrelsen gjorde vid ingången av 1992 hade dagvårdsplatserna minskat jämfört med situationen 1989. Vid ingången av 1992 fanns det sammanlagt 213 000 dagvårdsplatser. Även det behov av nya dagvårdsplatser som kommunerna uppgav hade minskat i betydande utsträckning jämfört med tidpunkten för beredningen av ändringarna av lagarna om barndagvård och stödet för hemvård av barn. Enligt kommunernas uppgift skulle det 1993 för treåringar ha behövts ca 900 nya dagvårdsplatser och innan skyldigheten att ordna dagvård för barn för 1995 träder i kraft sammanlagt knappt 6 000 nya dagvårdsplatser för barn i åldern 4—6 år.

Inrättandet av nya dagvårdsplatser i enlighet med utredningen skulle 1993 ha förutsatt ca 180 nya tjänster inom vård- och fostringsuppgifter i dagvården.

Vid beredningen av budgetpropositionen för 1993 var utgångspunkten att den arbetsinsats om ca 200 årsverken som frigörs i och med att uppgifter i samband med verkställandet av barnbidraget och stödet för hemvård av barn överförs på folkpensionsanstalten vid ingången av 1993 hade kunnat användas till att fullgöra skyldigheten att ordna dagvård för treåringar. Till följd av att utvidgningen av valfriheten

träder i kraft vid en senare tidpunkt än planerat behöver inte nämnda arbetsinsats användas inom dagvården. År 1993 beräknas detta medföra kommunerna en kostnadsinbesparing på ca 41 milj. mk, varav den kalkylerade statsandelen under moment 33.32.30 utgör ca 15 milj. mk.

Efter ingången av 1992 har behovet av kommunal dagvård ytterligare minskat på grund av arbetslösheten. Kommunernas möjligheter att genomföra en dagvård som är mera flexibel än vad nu är fallet har utökats genom en ändring av förordningen om barndagvård (806/92) som träder i kraft vid ingången av 1993 och mildrar normerna för gruppstorleken inom dagvården.

4. Lagstiftningsordning

Enligt 66 § 7 mom. riksdagsordningen kan ett lagförslag lämnas vilande om det försvagar det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet.

I sitt svar till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av riksdagsordningen (RP 234/1991 rd) förutsatte riksdagen att man genom lagstiftningsåtgärder inte får försvaga sådana tjänster som på grund av att de tryggar den grundläggande utkomsten är jämförliga med det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet.

Stödet för vård av barn i hemmet och dagvården av barn som ett led i det kommu-

nala servicesystemet utgör alternativa möjligheter till att anordna vården av barn. Enligt regeringens uppfattning skall lagförslaget genom vilket ikraftträdandet av utvidgningen av valmöjligheten beträffande hemvårdsstödet och dagvården, som var avsedd att träda i kraft från början av år 1993, uppskjuts till år 1995 inte försvaga det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet enligt 66 § 7 mom. riksdagsordningen.

5. Ikraftträdande

Det föreslås att lagen om ändring av lagen om stöd för hemvård av barn träder i kraft den 1 januari 1993. I syfte att garantera rättsskyddet för dem som får partiellt stöd för hemvård betalas stödet utan hinder av 1 § 2 mom. alltjämt till sådana föräldrar till eller andra vårdnadshavare för barn som tillfälligt vistas utomlands och som har fått eller ansökt om stödet innan denna lag träder i kraft. Stödet betalas så länge som en sådan kontinuerlig, tillfällig utlandsvistelse som har inletts innan denna lag träder i kraft fortsätter, om inte rätten till stödet upphör före det.

Lagen om temporär ändring av lagen om stöd för hemvård av barn och 11 a § lagen om barndagvård föreslås träda i kraft den 1 januari 1993 och gälla till den 31 juli 1995.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om stöd för hemvård av barn

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 1 § lagen den 21 augusti 1992 om stöd för hemvård av barn (797/92) ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 11 a § som följer:

1 §

Val av vårdform

En i Finland faktiskt bosatt förälder eller en annan vårdnadshavare, som har ett barn under

tre år och som är anställd i ett tjänste- eller arbetsförhållande där arbetstiden på grund av vården av barnet i medeltal uppgår till högst 30 timmar i veckan, har rätt till partiellt stöd för hemvård.

11 a §

Partiellt stöd för hemvård

I 1 § 2 mom. avsett partiellt stöd för hemvård betalas dock inte när vården av barnet har ordnats på det sätt som stadgas i 10 §.

Partiellt stöd för hemvård betalas inte för den tid då familjen har rätt till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning. Om familjen inte har rätt till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, betalas stödet likväl inte förrän den ovan avsedda tiden enligt sjukförsäkringslagen har löpt ut. Stödet betalas inte heller för den tid då särskild moderskapspenning utbetalas.

Det partiella stödet för hemvård utgör per kalendermånad 25 procent av den basdel som

avses i 8 § 2 mom. Endast den ena av barnets föräldrar eller en annan vårdnadshavare för barnet har rätt till stöd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Utan hinder av 1 § 2 mom. är sådana föräldrar till eller andra vårdnadshavare för ett barn som tillfälligt vistas utomlands och har fått eller ansökt om stödet innan denna lag träder i kraft alltjämt berättigade till partiellt stöd för hemvård. Stöd betalas till dessa föräldrar eller andra vårdnadshavare medan en kontinuerlig, tillfällig utlandsvistelse som har inletts innan denna lag träder i kraft varar, om inte rätten till stödet upphör före det.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag**om temporär ändring av lagen om stöd för hemvård av barn**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt 1 och 2 §§, 8 § 1 mom. samt 14 § 2 mom. lagen den 21 augusti 1992 om stöd för hemvård av barn (797/92) som följer:

1 §

Val av vårdform

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett i Finland faktiskt bosatt barn som inte har fyllt tre år har rätt att få stöd för hemvård av barn för att ordna vården av barnet på något annat sätt, om de inte för ordnande av vården av barnet väljer en av kommunen enligt 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård (36/73) ordnad dagvårdsplats.

2 §

Stöd för hemvård av barn

Med stöd för hemvård av barn avses i denna lag ett ekonomiskt stöd som betalas till föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett

barn som inte har fyllt tre år för ordnande av vården av barnet. Stödet består av en basdel, en syskonförhöjning och en tilläggsdel.

8 §

Basdel

Et villkor för basdel är att det i familjen finns ett barn som inte har fyllt tre år och som inte vårdas i sådan av kommunen ordnad dagvård som avses i 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård. Basdel betalas inte för den tid för vilken familjen har rätt till moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen. Om familjen inte har rätt till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, betalas stöd dock inte innan den ovan avsedda tiden enligt sjukförsäkringslagen har

upphört. Basdel betalas inte heller för tiden för utbetalning av särskild moderskapspenning.

barn som inte har fyllt tre år övergår till kommunal dagvård eller när de andra villkoren för stödet inte längre uppfylls.

14 §

Utbetalning

Stödet betalas till dess barnet fyller tre år. Utbetalningen av stödet upphör också när ett

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993 och gäller till den 31 juli 1995.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

3.

Lag

om temporär ändring av 11 a § lagen om barndagvård

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt 11 a § 2 mom. lagen den 19 januari 1973 om barndagvård (36/73), sådant det lyder i lag av den 21 augusti 1992 (798/92), som följer:

11 a §

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett barn som inte har fyllt tre år och som inte för ordnande av vården av barnet väljer en dagvårdsplats som kommunen anordnar enligt 1 mom., har för ordnande av barnets vård på något annat sätt rätt att få stöd enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993 och gäller till den 31 juli 1995.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 18 september 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

2.

Lag**om temporär ändring av lagen om stöd för hemvård av barn**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt 1 och 2 §§, 8 § 1 mom. samt 14 § 2 mom. lagen den 21 augusti 1992 om stöd för hemvård av barn (797/92) som följer:

Ändrad lydelse

1 §

Val av vårdform

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett i Finland faktiskt bosatt barn som inte har fyllt fyra år har rätt att få stöd för hemvård av barn för att ordna vården av barnet på något annat sätt, om de inte för ordnande av vården av barnet väljer en av kommunen enligt 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård (36/73) ordnad dagvårdsplats.

2 §

Stöd för hemvård av barn

Med stöd för hemvård av barn avses i denna lag ett ekonomiskt stöd som betalas till föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett barn som inte har fyllt fyra år för ordnande av vården av barnet. Stödet består av en basdel, en syskonförhöjning och en tilläggsdel.

8 §

Basdel

Ett villkor för basdel är att det i familjen finns ett barn som inte har fyllt fyra år och som inte vårdas i sådan av kommunen ordnad dagvård som avses i 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård. Basdel betalas inte för den tid för vilken familjen har rätt till moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen. Om familjen inte har rätt till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, betalas stöd dock inte innan den ovan avsedda tiden enligt sjukförsäkringslagen har upphört. Basdel betalas inte heller för tiden för utbetalning av särskild moderskapspenning.

Föreslagen lydelse

1 §

Val av vårdform

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett i Finland faktiskt bosatt barn som inte har fyllt tre år har rätt att få stöd för hemvård av barn för att ordna vården av barnet på något annat sätt, om de inte för ordnande av vården av barnet väljer en av kommunen enligt 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård (36/73) ordnad dagvårdsplats.

2 §

Stöd för hemvård av barn

Med stöd för hemvård av barn avses i denna lag ett ekonomiskt stöd som betalas till föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett barn som inte har fyllt tre år för ordnande av vården av barnet. Stödet består av en basdel, en syskonförhöjning och en tilläggsdel.

8 §

Basdel

Et* villkor för basdel är att det i familjen finns ett barn som inte har fyllt tre år och som inte vårdas i sådan av kommunen ordnad dagvård som avses i 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård. Basdel betalas inte för den tid för vilken familjen har rätt till moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen. Om familjen inte har rätt till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, betalas stöd dock inte innan den ovan avsedda tiden enligt sjukförsäkringslagen har upphört. Basdel betalas inte heller för tiden för utbetalning av särskild moderskapspenning.

*Ändrad lydelse**Föreslagen lydelse*

14 §

Utbetalning

Stödet betalas till dess barnet fyller fyra år. Utbetalningen av stödet upphör också när ett barn som inte har fyllt fyra år övergår till kommunal dagvård eller när de andra villkoren för stödet inte längre uppfylls.

Stödet betalas till dess barnet fyller *tre* år. Utbetalningen av stödet upphör också när ett barn som inte har fyllt *tre* år övergår till kommunal dagvård eller när de andra villkoren för stödet inte längre uppfylls.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993 och gäller till den 31 juli 1995.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

3.

Lag

om temporär ändring av 11 a § lagen om barndagvård

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt 11 a § 2 mom. lagen den 19 januari 1973 om barndagvård (36/73), sådant det lyder i lag av den 21 augusti 1992 (798/92), som följer:

*Ändrad lydelse**Föreslagen lydelse*

11 a §

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett barn som inte har fyllt fyra år och som inte för ordnande av vården av barnet väljer en dagvårdsplats som kommunen anordnar enligt 1 mom., har för ordnande av barnets vård på något annat sätt rätt att få stöd enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92).

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett barn som inte har fyllt *tre* år och som inte för ordnande av vården av barnet väljer en dagvårdsplats som kommunen anordnar enligt 1 mom., har för ordnande av barnets vård på något annat sätt rätt att få stöd enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993 och gäller till den 31 juli 1995.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.